

16. Преображення у Господі: матеріали Конференції монашества УГКЦ (21–26 липня 2004 р.). – Львів : Свічадо, 2004. – 345 с.

17. Реєстраційні справи на діючі та зняті з обліку церкви і молитовні будинки (30. 01. 1962–30. 12. 1962). ДАЛО (Державний архів Львівської області). Ф. Р.-1332. Оп. 2. Спр. 31. Арк. 233.

18. Реєстраційні справи на діючі та зняті з обліку церкви і молитовні будинки (1. 12. 1964–29. 12. 1964). ДАЛО. Ф. Р.-1332. Оп. 1. Спр. 35. Арк. 107.

19. «Рифи» Т. 1. (24. 01. 1958). Галузевий державний архів Служби безпеки України в м. Києві. Ф. 65. Групова агентурна розробка. Оп. 1. Спр. 9113. Арк. 771.

20. Скакун Р. «Сторож братові своєму»: агентура органів безпеки СРСР у середовищі греко-католицького духовенства в 1939 – 1941 роках. // Ковчег. Науковий збірник з церковної історії. Ч. 8. / відп. Ред. Олег Турій. Львів: Видавництво УКУ, 2018. – С. 72 – 190.

УДК 271.22:271.4(477)1438/1439

ВІДНОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА ДО ФЕРРАРО-ФЛОРЕНТІЙСЬКОЇ УНІЇ

Олена Осмоловська,

*кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*

Христина Пітух,

*магістрант історичного факультету
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*

У статті висвітлюється відношення українського православного духовенства до унії між Східною і Західною Церквами, безпосередню участь духівництва Київської митрополії у Ферраро-Флорентійському соборі.

Ключові слова: Православна і Католицька Церкви, собор, християнство, соборність, Київська митрополія.

The reduction of the Ukrainian Orthodox spiritual life to the union between the Eastern and Western Churches, which is a double, which is the Kyiv metropolitanate in the Ferraro-Florence Cathedral, is decreasing the most.

Keywords: Orthodox and Catholic Churches, cathedral, Christianity, catholicity, Kyiv Metropolis.

У світлі сучасних подій, пов'язаних із створенням Православної Церкви України і наданням їй Томосу Константинопольським Патріархатом, є актуальною тема дослідження історії української Церкви, її взаємозв'язок з іншими церковними інституціями, відношенням до екуменічних тенденцій.

Одним із прикладів відносин Київської митрополії з іншими Церквами і безпосередньої участі українського православного духовенства у відносинах Східної і Західної Церков є Ферраро-Флорентійський собор, діяльність якого тривала протягом 1438-1439 рр.

Насамперед потрібно зазначити, що Ферраро-Флорентійський собор був однією із найбільших спроб воз'єднання Східної та Західної Церков, їхнє намагання перебороти суперечності, розбіжності, які виникли та існували вже протягом століть, і втілити в реальність ідею відновлення єдиної Вселенської Церкви, яка де-юре існувала до 1054 року.

Полеміст І. Мороховський, який був прихильником екуменічних тенденцій, писав: «Флорентійська унія (1439 р.), була наслідком усвідомлення візантійським

імператором Іоанном VIII Палеологом і патріархом Константинопольським Йосифом загрози з боку Османської імперії, яка підштовхнула їх до примирення з Римом. Церковний собор у Флоренції, на думку полеміста, відрізнявся від інших тим, що на ньому зібралися вчені православні ієрархи (Віссаріон Нікейський, митрополит Київський Ісидор), котрі відкинувши інституційну і догматичну непоступливість, погодилися на об'єднання із Західною церквою» [1, с. 35].

Київська митрополія, на яку мав безпосередній вплив Константинопольський патріарх не залишалась осторонь зазначеного собору. Учасниками зі сторони української ієрархії були: київський митрополит Ісидор та суздальський єпископ Авраамій, монах Симеон і боярин Фома. Саме київський митрополит Ісидор був основним прихильником унії на українських теренах, брав активну участь у соборі, надалі сприяв поширенню до православних парафійан Польщі, Литви, Лівонії та Московського царства пастирського послання щодо унії.

З приводу ставлення українського православного духовенства до об'єднаної собору, то воно було більшою мірою позитивним. Це прослідковується в діяльності українського духовенства на соборі, яке очолював вищезгаданий Ісидор, і саме він, від імені Київської митрополії поставив свій підпис під буллою про возз'єднання у Флоренції в 1439 р. Митрополита можна віднести до латинофілів – православної еліти, яка схилилась до унії з Римською курією, очолював їх сам імператор, спочатку це був Мануїл II Палеолог, а пізніше і його наступник та син Іоанн VIII. Латинофіли схилились до унії з Римом через декілька причин, найперша – це отримання військової допомоги від Заходу, також були ті, які намагались всерйоз подолати розкол і відновити єдину Церкву. Тому митрополит київський покладає надію на унію для того щоб вберегти Візантію, яку він називає другою батьківщиною. Митрополита Ісидора за сприяння унії було спочатку призначено апостольським легатом провінції Литви, Лівонії та Лехії, пізніше після підписання Флорентійської унії, було піднесено до титулу кардинала.

Правда, українська православна делегація, яка відправилась на собор, надалі розділилась через свої погляди і переконання. Монах Симеон і боярин Фома виступили проти укладення унії і в знак протесту покинули собор. Вони були прихильниками московського князя і духовенства, які не підтримували унійні тенденції.

М. Хомяк досліджував руські джерела цього періоду, які певною мірою висвітлювали відношення до унії 1439 р., зазначав, що про Ферраро-Флорентійський собор у нас залишилось небагато згадок, які б проливали світло на участь у ньому руської делегації. Серед них одна частина творів прихильно відносилась до католицизму, в інших прослідковувалась полеміка і вороже ставлення щодо латинської церкви [2, с. 23-24].

Після укладення Ферраро-Флорентійської унії, саме митрополит Ісидор сповіщав про це українському населенню. Цікавою є реакція окремих українських православних ієрархій на унію. Українська православна ієрархія на теренах Великого князівства Литовського схвально відносилась до унії і домовленостей на соборі і позитивно сприймали та вітали приїзд Ісидора. У джерелах того періоду зазначалось: «гостини митрополита Ісидора в тутешніх краях були до впадоби «всій купно христойменній людності» [3, с. 47]. Київ зустрів Ісидора дуже привітно, князь Олександр Володимирович (Олелько) в честь приїзду передає йому митрополіччі маєтності святої Софії.

В свою чергу на українських землях Польського королівства деякі місцеві католицькі ієрархи негативно відносились до неї, не бажаючи посилення впливу православної еліти на цих теренах, тому київського митрополита негативно зустрічали і протидіяли впровадженню домовленостей Ферраро-Флорентійської унії.

У Москві Ісидора зустріли як зрадника, якого звинуватили в тому, що він проміняв «чистоту православ'я» на титули і став еретиком. Московський князь Василій ув'язнив Ісидора, прозвавши його «ереснимъ прелестникомъ та

учителемъ волковъ». Хоча митрополиту вдалося втекти і відправитись до Риму під покровительство Папи Римського [3, с. 48-49].

Таким чином, прослідковуючи діяльність українського православного духовенства у Ферраро-Флорентійському соборі, можна стверджувати, що на етнічних українських землях церковна ієрархія в обличчі київського митрополита Исидора підтримувала унію задля подолання розколу і бажаючи вберегти Візантійську імперію від загибелі. Протилежну точку зору зайняло духовенство Московського князівства, яке очолював князь Василій, намагаючись таким чином відокремитись від підпорядкування Київської митрополії, очільника якої звинуватили у ересі.

Література

1. Ткачук Р.Ф. виклад церковної історії та літературно-комунікативні стратегії у творі Іллі Йоакима Мороховського «discurs o początku rozerwania cerkwie graeckiey od kościoła rzymskiego, y kto był tego przyczyna». Режим доступу: file:///C:/Users/lenovo/Downloads/Mik_2015_18_4_7.pdf

2. Хомяк М. Київський митрополит Исидор і проголошення Флорентійської церковної унії в Київській митрополії Історія релігій в Україні: Науковий щорічник 2017. Вип. 27 с. 22-36

3. Шевченко В. Унійні рефлексії постфлорентійського 20-ліття в церковно-релігійному житті Польсько-литовсько-руського регіону. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/14785/6-Shevchenko.pdf?sequence=3>

4. Meyerdorf I. F. Florentiyskiy sobor: prichiny istoricheskoy neudachi: Per. s angl. // Tam zhe. 1991. (Meyerdorf IF, Florence Cathedral: Causes of Historical Failure: Per. with English. // Ibid. 1991)

УДК 159.9.019

ДУХОВНА ПАРАДИГМА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Мирослав Савчин,

*доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*

Висвітлено сутність розвитку українського суспільства на духовних засадах, що полягає в реалізації цілісного погляду на природу людини в єдності духу, душі і тіла, культивуванні абсолютних духовних цінностей віри, любові, добра, свободи та відповідальності у функціонуванні суспільних інституцій та людських стосунків.

Ключові слова: *духовність, людина, суспільство, наука, суспільна свідомість.*

The essence of the development of the Ukrainian society on a spiritual basis is scrutinized, which implements a holistic view of the human nature in the unity of spirit, soul and body, cultivating the absolute spiritual values of faith, love, goodness, freedom and responsibility in the functioning of social institutions and human relations.

Keywords: *spirituality, man, society, science, social consciousness.*

Аналіз суспільної свідомості та особливостей функціонування суспільних інституцій показує, що проблеми українського суспільства та проблеми конкретної людини зумовлені неавтентичним трактуванням природи самої людини, відсутністю ідеалу здорової людини та неадекватних моделей розвитку та функціонування здорового суспільства. Неупереджений аналіз показує, що зусилля цивілізації та суспільства, спрямовані: на вирішення насамперед проблем, тіла, менше – душі, ще менше (найменше) духу. Це стосується усіх сфер суспільного організму (освіти, культури, медицини, економіки, сфер права, спорту).